

СЫФАТ ДЕРЕДЖЕЛЕРИ

6 сыныф

**Дерснинъ типи: къарышыкъ типтеки
дерс**

**Талим чешити: сыныф-дерс
системасы**

ДЕРСНИНЬ МАКЪСАДЫ

Окъутув макъсады: талебелерниң сырт акъкъында бильгилерини умумийлештирмек ве текرارламакъ; сырт дережелери акъкъында малюмат бермек, нутукъта къулланмакъны огратмек.

Иникиш макъсады: талебелерниң ағъзаний ве язма нутукъларыны зенгинлештирмек, иникиш макъсады.

Тербиевий макъсат: түвгъан тильге севги дуйгъуларыны ашламакъ ве сөзге урьмет тербиелемек.

**Талим усуллары: сёз усулы,
корыгезме усулы, амелий усулы.**

**Дерс васталары: дерслик, иш
дефтери, джедвель**

I. ТЕШКИЛИЙ КЪЫСЫМ:

- Селямлашув!
- Дерсте олмагъан талебелерни къайд этюв

Нутукъ дақъкъасы: (талебелернен субет)

- Балалар, шимди йылның насыл мөвсими?
Кышта табиатта насыл деңешмелер ола? Кыш
айларыны айтынъыз.

Вазифе

Сыфатларның манасы	Мисаллер
Предметнинъ <i>тюсю</i>	Мавы, ...
Предметнинъ <i>колеми</i>	Балабан, ...
Предметнинъ <i>дам-лезети</i>	Татлы, ...
Предметнинъ <i>табияты</i>	Мераметли, ...
Предметнинъ <i>алы</i>	Эсли, яш, ...
Предметнинъ <i>ер, вакъыткъа мунасебети</i>	Къышлықъ, ...

СЫФАТ ДЕРЕДЖЕЛЕРИ

Предметлердеки бир сой аляметни микъдарына коре фаркъ этмесине **сыфат дереджеси** дейлер.

Сыфатлар 3 дереджеде къулланылалар:

1. *Адий дередже.*
2. *Тенъештирюв дереджеси.*
3. *Устюнлик дереджеси.*

Предмет аляметини башкъа предметтеки шу аляметке
теньештирмейип, догърудан-догъру ифаделейиджи сыфатларгъа
адий дередже дейлер.

Меселя: яхши (шеэр), акъыллы (бала), балабан (эв).

Бир предметнинъ алямети башкъа предметнинъ шу аляметине коре арткъачлыгъыны я да эксиклигини косътерген сыйфат шекилине **тенъештирюв дереджеси** дейлер.

Меселя: Зеранынъ антери Алименинъ антеринден янъыджадыр.

Сыйфатларнынъ тенъештирюв дереджеси **-джа, -дже, -ча, -че** ялгъамалары вастасынен япыла.

Бир предметнинъ алямети башкъа предметнинъ шу сой аляметине коре энъ чокъ олгъанлыгъыны косътерген сыйфат шекиллерине **устюнлик дереджеси** дейлер.

Устюнлик дереджеси сыйфат огюне **энъ, эписинден** сёзлери къоюлувынен япылыш.

Меселя: Энъ агъыр кунь, эписинден кучълю.

Адий дередже

яхшы

балабан

терен

юваш

буюк

Тенъештирюв дереджеси

яхшыджа

балабанджа

терендже

ювашча

буюкче

Устюнлик дереджеси

энъ, эписинден яхшы

энъ, эписинден балабан

энъ, эписинден терен

энъ, эписинден юваш

энъ, эписинден буюк

Вазифе

*Яхшы, энъ къыскъа, йымшакъча, темиз,
алчакъча, энъ енгиль, ёшильдже, энъ меракълы,
фукъаре, къавийдже, энъ буюк, узун, мавыджа,
энъ юксек, агъыр, янъыджа, беяз*

Вазифе

Сыфатларны тапынъыз ве насыл дереджеде
къулланылгъанларыны айтынъыз.

1. Язнынъ энъ сыйджакъ вакътында биле оларнынъ омузларында беяз къар чаршафыны корымек мумкун ола. (*Сабри Асанов*)
2. Сув азджа кетер. Явашча акъар. Бу ерге кече келир. (*Сабрие Эреджепова*)
3. Бу кедерли хабер шу куню Ватанымызынынъ энъ узакъ кошелерине барып етти (*Юсуф Болат*)
4. Керчектен де сылакъча къар ягъа, пек япыша чыплакъ тенге (*Абдуреим- Шейх-заде*)
5. Имтиян куньлери, къолунда гульдестесинен, узунджа бойлу, эсмери кельген бир йигит эр дайм Эминени институт алдында беклер эди. (*Амет Мефаев*)

ЭВ ВАЗИФЕСИ

Сыфат акъкъында къаиделерни, сыфат дереджелерини текрарламакъ. Диктант языуына азырланмакъ ве ашагъыдаки вазифени япмакъ.

Вазифе

Сыфатларны тенъештирюв, устюнлик дереджеде язмакъ: балабан, терен, узун, яваш, татлы, темиз, буюк, сыйджакъ, янъы.